

נהמרת יצחק

בסייעתא דשמיא | ויקהל תשפ"ב | גליון מס' 132

פרפראות

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, (ל"ה א').

הנה טעמי המקרא על ויקהל משה הם מונח רביעי.

ובביאור הדבר נראה, על פי מה שכתב הבעל

הטורים, וזה לשונו, ויקהל, כתיב לעיל כי קרן עור <<<

לא תבערו אש בכל מושבתיכם ביום השבת.

לא תבערו אש, פירש רש"י, וזה לשונו, יש מרבתינו אומרים, הבערה ללא יצאת, ויש אומרים לחלק יצאת, ע"כ.

א

ביאור דברי רש"י, דהנה כבר כתוב בתורה שיש איסור עשיית מלאכה בשבת, דכתיב (בפרשת יתרו) לא תעשה כל מלאכה, ואיסור הבערה הרי הוא בכלל כל שאר מלאכות שבת האסורות, ואם כן אמאי יצאת הבערה להיזכר בפני עצמה יותר מכל שאר המלאכות, ובוזה מצינו פלוגתא בין ר' יוסי לר' נתן, דר' יוסי סבירא ליה הבערה שהוזכר בפני עצמה ללא יצאת, ולומר שאין חייבים עליה סקילה או כרת (במזיד) וקרבן (בשוגג), אלא יש לו שם לאו גרידא, ומשום הכי כתיב לא תבערו אש דבהבערה אין בו אלא לאו, ור' נתן חולק וסבירא ליה דהבערה לחלק יצאת, פירוש דבדודאי חייבים עליו כמו כל שאר המלאכות, אלא בא לומר מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבים עליה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה חייבים עליה בפני עצמה, כדאיתא בשבת (ע), לר' נתן לא תבערו אש בכל מושבתיכם ביום השבת מה תלמוד לומר וכו' יכול עשאן כולן בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת וכו' תלמוד לומר לא תבערו אש הבערה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה ולומר לך מה הבערה שהיא אב מלאכה וחייבין עליה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה חייבין עליה בפני עצמה, עיין שם, פירוש שאם עשה כמה מלאכות בהעלם אחד (בשגגת מלאכות¹), חייב על כל מלאכה ומלאכה קרבן בפני עצמו, דבאיסורי שבת כל מלאכה הוא איסור בפני עצמו.

ב

ומבואר דהגדר של "לחלק יצאת" הוא, שכשעושה כמה מלאכות בהעלם אחד לא אמרינן כיון שנעשו בהעלם אחד שאינו חייב אלא חטאת אחת, אלא שחייב על כל מלאכה ומלאכה.

אכן עיין ברש"י יבמות (ו), אהא דאיתא שם הך פלוגתא דר' יוסי ור' נתן אי הבערה ללא יצאת או לחלק יצאת, ופירש רש"י לחלק, וזה לשונו, שלא תאמר אינו חייב סקילה עד שיחלל שבת בכל מלאכות, לכן יצתה הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת וסקילה בפני עצמה, אף כל שהוא אב מלאכה כו', ע"כ.

ומבואר דבלי הך גילוי שהבערה לחלק יצאת, הוה אמינא שאינו חייב מיתה על מלאכת שבת עד שיעבור במזיד על כל המלאכות, ולכאורה זה דלא כהגמרא בשבת הנזכר, שמבואר שם דלחלק יצאת פירושו כשעושה כמה מלאכות בשוגג, שחייב קרבן על כל אחד ואחד בפני עצמו.

ועיין מהרש"ל שם (בחכמת שלמה), וזה לשונו, רש"י וכו' נ"ב דבר תימה פירושו, לומר שלא יחייב סקילה כי אם בעשות כל המלאכות יחד, דהא כתיב לא תעשה כל מלאכה, וכל אחת קרויה מלאכה, אלא (פירוש לחלק), לענין חילוק חטאות איירי, דלא תימא שאם עשאן כולן בהעלם אחד אינו חייב אלא

אחת, וכן פירש להדיא בסנהדרין פרק רביעי, וכן איתא להדיא בפרק כלל גדול בשבת, נ"ל, ע"כ².

והנה גם רש"י נראה כסותר עצמו, דעיין פסחים (ה); ד"ה ושי"מ, וזה לשונו, דתניא הבערה וכו' ר' נתן אומר לחלק יצאתה, שלא תאמר ג

והנה נראה לציין מה שפירש רש"י שמה שהמלאכות מתחלקות, היינו שהם כגופים מחולקים, וכן פירש שם (ע"ב); ד"ה חלב ודם, וזה לשונו, דומיא דטחינה וקצירה שהן שני גופין, ע"כ, ומבואר שסבירא ליה שלחלק יצאת, פירוש שחלוקים הם כשני גופים ממש, ולא רק שחלוקים הם בשמותיהם, וצריך ביאור מנא ליה.

ועוד דעיין רש"י סנהדרין (ס"ב); שפירש שהם שמות חלוקים (ולא גופים חלוקים), דכתב שם בד"ה קצירה וטחינה, וזה לשונו, דאיכא שמות מחולקין ומשום הכי חייב שתיים, ע"כ, ומשמע שרק בשמותיהם חלוקים הם, ולא כשני גופים ממש, וצריך ביאור.

ד

כתב הרמב"ם פרק ז' מהלכות שגגות (הלכה ו'), וזה לשונו, עשה תולדה של אב זה ותולדה של אב זה בהעלם אחת, יראה לי שהוא חייב שתי חטאות, ע"כ.

ולכאורה מה שכתב על העושה שני תולדות שחייב שתיים, יראה לי, צריך ביאור טובא, שלשון זה משמע שזה סברת עצמו, וקשה דהרי זה גמרא מפורשת, עיין שבת (צ"ו); דאיתא שם, דאי עביד שתי אבות בהדי הדדי, אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מיחייב תרתין, ורק באופן דאי עביד אב ותולדה דידיה לא מיחייב אלא חדא, עיין שם, ואם כן צריך ביאור מה שכתב הרמב"ם יראה לי, וצריך עיון³.

ה

כתב הרמב"ם בפרק כ"ד מהלכות שבת (הלכה ז'), וזה לשונו, אין עונשין בשבת, אף על פי שהעונש מצות עשה, אינה דוחה שבת, כיצד, הרי שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה, אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת, שנאמר לא תבערו אש בכל מושבתיכם ביום השבת, זו אזהרה לבית דין שלא ישרפו בשבת מי שנתחייב שריפה, והוא הדין לשאר עונשין, ע"כ.

ועיין במגיד משנה שם, שכתב שמקורו של הרמב"ם הוא מהך ברייתא דגמרא סנהדרין (ל"ה), (ועוד), דאיתא שם, משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד, לפי שנאמר וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת, שומע אני בין בחול בין בשבת וכו' תלמוד לומר לא תבערו אש בכל מושבתיכם וכו' אף מושבות האמור כאן בית דין, ואמר רחמנא לא תבערו אש בכל מושבתיכם, ע"כ, הרי מבואר שאסור לבית דין להרוג בשבת.

אכן מה שצריך ביאור הוא, דהרמב"ם לא פירש דין זה רק על מיתת בית

(2) אכן דברי רש"י הובא כבר במכילתא ריש פר' ויקהל בשם ר' יונתן, עיי"ש ועי' בתוס' שבת (ע), דר"י גרס כן מהמכילתא, עיי"ש.

(3) ועי' במפרשים שם.

דין, אלא גם על שאר עונשים, וכגון מלקות, וכבר ציין המגיד משנה למה שכתב הרמב"ם ריש הלכות שבת (כשמונה המצוות), ג, שלא לענוש בשבת, ע"כ, הרי שנקט להדיא שזה דין בעונשים בשבת, ולא רק במיתת בית דין.

ועיין במגן אברהם (סימן של"ט ס"ק ג'), דהקשה על הרמב"ם, וזה לשונו, (אחר שהביא דברי הרמב"ם והמגיד משנה), ובאמת במנין המצוות (לאווין) סימן שכ"ב, משמע דווקא בדבר שיש בו חילול שבת איסור מדאורייתא, וכן מוכח בגמרא שבת דף (ק"ו.) גבי הבערה, עיין שם, ואפשר דבמלקות נמי איכא חילול שבת, כגון שעושה חבורה, וצריך עיון, ואפשר דמרבויא דקרא **דבכל מושבתיכם** נפקא לן שאין דנין כלל, (ולכאורה כירושלמי שהביא הרמב"ם בספר המצוות), וצריך עיון בסנהדרין (ל"ה:) משמע דווקא בדבר שיש בו חילול שבת, וכן משמע בתוספות שם, ע"כ לשון המגן אברהם.

איברא נראה דיש לציין לדברי המגן אברהם עצמו בפירוש זית רענן על ילקוט שמעוני, דעיין ילקוט שמעוני כאן, שמביא הך ילפוטא, שאמר אחד מתלמידי רבי ישמעאל **לא תבערו אש**, למה נאמר וכו' ומה אני מקיים **ותלית אותו**, בשאר כל הימים חוץ מן השבת וכו' אף כל שאר מיתות, ע"כ, וכתב על זה המגן אברהם בזית רענן (אות ט'), וזה לשונו, יש לומר דבא לומר דאפילו הומת מערב שבת ואירע דבר שלא תלאוהו מערב שבת, אסור לתלותו בשבת, אף על פי שאין בו חילול שבת לפי שאין דנים בשבת, ע"כ, הרי שכתב להדיא שהילפוטא היא לא להעניש אף על גב שאין כאן שום מלאכה, ולכאורה הן הן דברי הרמב"ם, ועיין.

ו

והנה החינוך (מצוה קי"ד), כתב שיש מצוה על בית דין שלא להמית בשבת, ועיין במנחת חינוך שם (אות א'), שהקשה אמאי מנה הרמב"ם (והחינוך) איסור עונש בשבת ללאו בפני עצמו, כיון שזה רק גילוי מילתא דמיתה זו לא הותרה בשבת, אם כן הוא בכלל **לא תעשה כל מלאכה**, ולמה נמנה ללאו בפני עצמו.

ועוד הקשה שם שאם הוא לאו בפני עצמו הוא רק בשבת ולא ביום טוב, **דביום השבת** כתיב כאן, ועיין סנהדרין (ל"ו.), דגם יום טוב אין רציחה דוחה, וציין שם לתוספות בפסחים (ה:), שכתב דאי הבערה הוא רק לאו אז לא נאסרה ביום טוב, **דביום השבת** כתיב וכו', עיין שם.

ז

והנה מה שמצינו שיש כאן שתי ילפותות מפסוק אחד, דהרי ילפינן מהא דכתיב **לא תבערו אש בכל מושבתיכם**, שהבערה לחלק (או ללאו) יצאת, וגם ילפינן שהבית דין לא יענישו (ימיתו), ביום השבת, ובאמת כבר הקשו כן התוספות (שבת ע.), וביבמות (ו:), ובסנהדרין (שם), וכתבו דמדכתיב **לא תבערו** וכו' **בכל מושבתיכם**, ילפינן שניהם.

וכעין זה מצינו גם ברמב"ם בספר המצוות שם, אחר שכתב שבית דין לא יענישו בשבת, כתב, והנה אמרו הבערה וכו' אבל לחלק יצתה, והוא שיהיה חייב על כל מלאכה בפני עצמה, ע"כ, ולכאורה מבואר שחלק מפסוק זה בא גם על פרט זה שלחלק יצאת.

וכן עיין בחינוך שם, אחר שהביא שלא יעשו בית דין משפט ביום השבת וכו', כתב, ועם כל זה שלמדנו בפרק זה, יש לדרוש בו מה שדרשו עוד גם כן הבערה לחלק יצאת, כלומר שהעושה בשבת הרבה מלאכות בבת אחת בהעלם אחד, שיהיה חייב חטאת על כל מלאכה ומלאכה בפני עצמה, ע"כ, ומבואר שבפרשה זו יש שתי ילפותות נפרדות, חדא שבית דין לא יענישו, ועוד שמלאכות שבת חלוקים זה מזה.

ח

והשתא דמבואר שכתוב כאן שתי ילפותות, צריך ביאור על מה מדבר עיקר הפרשה כאן, האם עיקרו בא להזהיר את הבית דין לא לענוש, ובנוסף ילפינן גם שהבערה לחלק (או ללאו) יצאת, או בהיפוך שעיקרו של הפרשה בא ללמד

פרפראות/המשך

תכין אל מה שביארנו בענין ישמח משה במתנת חלקו, כי כשעלה משה רבינו עליו השלום אל הר סיני לקבל התורה, נתנו אליו אלף חלקי אורה הנרמזים באלף רבתי **דאדם שת אנוש** בדברי הימים, וכשחטאו ישראל בעגל, נסתלקו ממנו בעון ישראל, ולא נשתייר בו רק חלק אחד מן האלף, והיא סוד האל"ף ועירא **דויקרא אל משה**², ולפי שמשה לא אבדם (לאלף חלקי האור), על ידי חטא עצמו, אלא בעון ישראל, לכן הקב"ה משלים אליו אלו האלף חלקים מחלקם של ישראל, שהם בחינת אותם האורות והעטרות והעדיים שקבלו ישראל בהר סיני ואחר כך נתנצלו ונתפרקו מהם, כמו שאמר הכתוב **ויתנצלו בני ישראל את עדיים מהר חורב**, ומשה נטלם ונשלם (משה) בחלקם של ישראל, והנה בכל ערב שבת בבוא ליל השבת, חוזר משה רבינו עליו השלום לקחת אותם האורות של אלף חלקים שלו עצמם שנאבדו ממנו, ולוקחם בסוד תוספת קדושת שבת, וכיון שלוקחם משלו, הוא מחזיר לישראל אותם האורות שלקח מחלקם, (שהם בעצם הכתרים של נעשה ונשמע שלהם), ואלו האורות נתונים לישראל בכל ערב שבת בסוד תוספת קדושת שבת, והבן זה, וזה סוד ישמח משה במתנת חלקו, פירוש כי משה הוא שמח עתה ביום השבת, במתנת חלקו עצמו הראשון שנאבדו ממנו, ועתה נתנו לו במתנה ביום השבת וכו', עיין שם.

ומבואר שבכל ערב שבת מקבלים ישראל תוספת נשמת וקדושת השבת מאותם האורות שלקח משה מישראל, ואצל משה היו אורות אלו אור קירון עור

[2] [ע'י' זוה"ק ח"א רל"ט. ח"ג כ"ו:; ש; וע'י' שמרשב"י (מ"ד ע"ב), וע'י' שערה"פ פ'ר' כי תשא].

פני משה וסמך לו פרשת שבת, לומר שאינו דומה קירון פנים של שבת לשאר הימים, ע"כ, פירוש שמבאר ענין סמיכות פרשה זו של שבת לסוף פרשת כי תשא, דשם מבואר שקרן עור פני משה, וקא משמע לן שבשבת שייך קירון עור פניהם של ישראל בדומיא לקירון עור פני משה בימות החול.

וענין זה, שאינו דומה קירון עור פניו של אדם בשבת לשאר ימות השבוע, יש לבאר בהקדם מה שאמרו חז"ל, (שבת פ"ח.), דרש ר' סימאי, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל וקשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום וכו' אמר ר' חמא בר חנינא בחורב טענו (הכתרים) בחורב פרקו (נלקחו מהם), בחורב טענו כדאמרן, בחורב פרקו, דכתיב **ויתנצלו בני ישראל** וגו', אמר ר' יוחנן וכולן זכה משה ונטלן, דסמין ליה **ומשה יקח [את האהל]**, ופירש רש"י ומשה יקח, אותו עדי (ומשמע דלא גרס **את האהל**), לשון אחר **את האהל** (פירוש **ומשה יקח את האהל**), לשון **בהלו נרו**, והוא היה קירון עור פניו, (דאהל הוא מלשון קירון עור פניו), ע"כ.

ומבואר כאן שמשה קיבל מעלת קירון עור פניו שלו, מאותם כתרים שנתפרקו מבני ישראל אחר חטא העגל.

והנה בביאור שייכות דבר זה לשבת, יש לציין למה שכתב האריז"ל לפרש תפילת שבת, ובפרט מה שאומרים ישמח משה במתנת חלקו¹, וזה לשונו, גם

[1] ע'י' שערה"כ ענין מזמור שיר ליום השבת, (ס"ו ע"א).

דיני שבת, וקא משמע לך גם שאין בית דין דנים בשבת.

והנה אם עיקרו בא ללמד על דיני שבת, אם כן הא דילפינן שבית דין לא יענשו בשבת זה רק גילוי מילתא בעלמא, וכמו שכתב המנחת חינוך, אכן אם עיקרו של הפרשה בא לאזהרה לבית דין, יש לומר דקא משמע לך שאין לבית דין לדון ביום המנוחה, (וכמו שכתב בחינוך שם, בשרשי המצוה), וגם קמשמע לך שיש חילוק מלאכות בשבת⁴.

ט

ונראה לבאר בדת הרמב"ם דסבירא ליה דעיקרו של הפרשה בא להזהיר את בית דין מלדון, וגם קא משמע לך שהעברה לחלק יצאת, ודו"ק⁵.

ובביאור הדבר נראה, דהנה יש להסתפק בכלל הך פרשה של **ויקהל משה**, על איזה צורך הקהיל משה את העם, האם בשביל ללמדם הלכות שבת, או בשביל ללמדם על בניית המשכן, ועיין באבן עזרא בפירושו הארוך והקצר⁶.

ונראה שאם משה בא להזהיר על המשכן, והרי עיקר מצות בנין המשכן מוטל על בית דין⁷, אם כן עיקר דיבורו של משה היה לבית דין, ומה שהזכיר **לא תבערו** וכו' היינו שהזהיר לבית דין על זה, ואזהרה זו אין זה אזהרה מדיני שבת שלא איירי בזה, אלא אזהרה לבית דין אין ינהגו, וממילא שפיר יש לומר שכולל גם כל העונשים, ודו"ק.

מה שאין כן אם עיקר הדיבור היה על איסור שבת, אם כן כל מה שאמר

(4) והא דכת' ביום השבת י"ל דקאי על מה שכת' לא תבערו לחלק (או ללאו), שזה רק ביום השבת, ודו"ק.

(5) ובזה יובן גם מש"כ בחינוך, ואם עברו (בי"ד) וציוו לשרוף בריה בשבת עברו על לאו זה, והיינו שהאיסור הוא על בי"ד שאסור להם לדון, ודו"ק.

(6) ועי' מש"כ בליקוטי נ"י תש"פ בענין זה.

(7) ועי' מש"כ במק"א.

כאן זה בנוגע לדיני שבת, דגם בית דין אל להם לעבור על איסורי שבת, וממילא האיסור להמית בשבת הוא משום לתא דמלאכת שבת, ודו"ק.

י

והנה אם נקטינן שעיקר פרשה זו נאמרה על בנין המשכן, הרי הא דכתיב **אלה הדברים**, שמרומז בזה הל"ט מלאכות, (כדאיתא בשבת ע), שהם המלאכות שעושים במשכן, והנה באופן זה, שמדבר על מלאכת המשכן, פשוט שפירוט המלאכות לא בא לומר שיעשה כל הל"ט מלאכות בבת אחת, שזה אינו במציאות בבנין המשכן, אלא קא משמע לך שבמלאכת המשכן יש ל"ט מלאכות אלו, ודו"ק,

ולפי זה כשבא לומר גם חילוק מלאכות בשבת, אינו בא לומר שלא צריך לעשות את כל הל"ט מלאכות בבת אחת כדי להתחייב, דמהיכי תיתי שכן הוא, אלא בא ללמד על השוגג שיהא חייב על כל אחד ואחד, אף היכא שנעשו בהעלם אחד, ופשוט.

ולפי המבואר נראה לפרש מה שכתב הרמב"ם, יראה לי שחייב על שתי תולדות, דהנה כבר ביארנו שהרמב"ם סבירא ליה דעיקר פרשה זו נאמרה לגבי מלאכת המשכן, ואם כן הפסוק בא לחלק בין המלאכות לגבי שוגג, שכל מלאכה הוא שם בפני עצמו, ואם כן הפסוק עצמו אינו מדבר אלא על האבות מלאכות, שזה הילפותא מהנך ל"ט מלאכות של המשכן שחלוקים מלאכות אלו כל אחד בפני עצמו בשבת, ועל זה כתב הרמב"ם שיראה לי שאף על גב שהפסוק אינו מדבר אלא על האבות, מכל מקום יראה לי שהוא הדין יאה גם לגבי תולדות, שגם הם נכללים בקרא דהרי הך חילוק שיהא גם בהם, ודו"ק.

יא

והשתא נראה שיש לבאר גם דעת רש"י, דיש לומר שסבירא ליה לרש"י שעיקר פרשה זו לגבי שבת נאמרה, אם כן הא דכתיב **אלה הדברים**, שמרמז

פרפראות/המשך

(ארכו שבעים ושנים אמות, כנגד שלושים של דרום, ושלושים של צפון, ושנים עשר של מערב), אכן רש"י (לעיל פרשת תרומה), הביא ברייתא דמלאכת המשכן, שהבריה התיכון היה משלושה בריחים, אחד בדרום, אחד בצפון, ואחד במערב.

והנה צריך ביאור מאי שנא בריח זה שהיה בתוך הקרשים, וצריך לומר שהבריה התיכון הוא המחבר את כל הקרשים יחד, ועל ידו נעשים מחיצה אחת אל המשכן, מה שאין כן הבריחים החיצונים הם להחזיק את הקרשים עצמם, ודו"ק.

ומבואר שישנם שני מיני בריחים, יש הבריה התיכון שהוא לצורך המשכן, ויש את הבריחים של הקרשים שזה לחזק את הקרשים עצמם.

והשתא יש לומר שמרומז כאן בקרא שני מיני הבריחים, דמה שכתב **בריהו**, לשון יחיד מדבר על הבריה התיכון שהיה לצורך המשכן, ו**בריהו** חוזר על רישא דקרא, **את המשכן** וכו' **ואת בריחו**, פירוש בריחו של המשכן, והא שהקרי הוא **בריהו**, לשון רבים, מדבר על הבריחים החיצונים שהיו לצורך הקרשים, ו**בריהו** חוזר על מה שכתב לעיל מינה **ואת קרשיו** ו**ואת בריחיו** פירוש של הקרשים שהם החמשה עשר בריחים הנזכרים, ודו"ק.

איש איש ממלאכתו אשר המה עשים, (ל"ו ד').

איתא בשבת (צ"ו): תניא לודא, **איש איש ממלאכתו אשר המה עשים**,

פניו, ונמצא שמה שבני ישראל קבלו בשבת זה קירון עור פניו של משה.

ויש לומר שזה ביאור סמיכות הפרשיות שקרן עור פני משה לפרשת השבת, שמשה הקהיל בשבת את העם כדי לתת להם הקירון עור פניו שהיה לו מהם.

ואפשר שזה נרמז בטעמי המקרא של **ויקהל משה**, מונח רביעי, שהאורות של משה עצמו נשארו רובצים אצלו², אבל האורות של ישראל החזיר להם, שזה היה סיבת ויקהל משה.

את המשכן וכו' **ואת קרשיו** וכו' **ואת בריחו** וכו' **את עמדי** וגו', (ל"ה י"א).

עיין במנחת שי שבתבת **בריהו** יש קרי וכתב, כתיב **בריהו** (חסר י"ד), לשון יחיד, שמשמעותו בריח אחד, וקרינן **בריהו** (מלא את יו"ד), לשון רבים, שמשמע כמה בריחים.

ואפשר שהך קרי וכתב באים לרמז שהיו שני סוגי בריחים, והיינו שמצינו שהיו הבריחים שהיו על הקרשים מבחוץ, והם היו סך הכל חמשה עשר בריחים, (חמשה בריחים לצד הדרומי של המשכן, וחמשה לצד הצפוני של המשכן, וחמשה לצד המערבי), והיה עוד בריח שהוא הבריה התיכון, שהיה מבריה בתוך הקרשים עצמם מן הקצה של המשכן אל הקצה השני, ועיין במדרש שהיה בריח אחד

(3) עי' מש"כ פר' כי תשא ועוד, שרביעי פירושו רובץ.

על ל"ט מלאכות כנוזה, פירוש דהנך ל"ט מלאכות אסורים בשבת, אם כן שפיר שייך הוה אמינא דלגבי שבת אינו חייב אף במזיד עד שיעשה כולן בבת אחת, (וכדאיתא במכילתא), ועל זה קא משמע לן לחלק יצאת, ודו"ק.

והנה הא שהזכיא רש"י בשאר מקומות שלחלק יצאת לגבי החיוב חטאת, וודאי שגם זה אמת, שחייב על כל מלאכה קרבן בפני עצמו, וכל מקום מתפרש לפי הסוגיא שם, ודו"ק.

יב

והשתא דאתינן להכי, שרש"י מפרש הפרשה על איסור שבת וגם במזיד, נראה שזה מה שכתב רש"י שהמלאכות הם גופים מחולקים, דכיון דקא משמע לן שהחלוקה היא גם כשעשה במזיד, הרי קא משמע לן הפסוק שהחלוקה היא בעצם המלאכה, ואין זה רק שם בפני עצמו, אלא שבעצם

חלוק כל מלאכה ומלאכה בפני עצמו, ולא שרק שנקרא כן לגבי חיוב חטאת, ואין זה דומה אי קא משמע לן רק שיש כאן חילוק לגבי חטאת, דאז אין החידוש שהוא חלוק בעצם גוף המלאכה, שזה כבר ידעינן, ואז החידוש הוא שהמלאכות הם שמות מחולקים, ודו"ק.

והנה הא דבסנהדרין פירש רש"י שהם שמות מחולקים, יש לומר דשם הרי מפורש הלימוד של חילוק מלאכות מדכתיב **מאת מהנה**, עיין שם, והנה לימוד זה לא כתיבא רק לגבי חטאת כדמפורש התם בקרא, ולגבי חילוק חטאות שפיר יש לומר שאין הם אלא שמות מחולקים, שזה החידוש שחייב חטאת על כל אחד ואחד, מה שאין כן אם מדובר על חיוב מיתה, אז החידוש הוא שכל מלאכה ומלאכה הוא גוף בפני עצמו, ודו"ק.

פרפראות/המשך

וכדי ששם יהיה השראת השכינה, ואין זה אלא אם העדות, שהם הלוחות, נמצאים בתוכו.

והשתא נראה לפרשה הך שינוי, דהנה פרשת תרומה נאמרה לפני שבני ישראל חטאו בעגל, מה שאין כן פרשה זו של העשייה נאמרה אחר שכבר חטאו בני ישראל בעגל.

והנה לפני חטא העגל היו רק הלוחות הראשונות, מה שאין כן אחר חטא העגל כבר היו עוד לוחות, שהיה הלוחות השניות וגם את שברי הלוחות הראשונות, ויש לומר שזה מה שמרומז בייתור אות וי"ו הכתוב כאן, שאות וי"ו מרמז על הלוחות, (שהלוחות היו ששה טפחים).

ולפי זה אתי שפיר מה שבפרשת תרומה כתיב **קצותיו** עם וי"ו אחד, דשם לא היה אלא לוחות הראשונות, אך כאן כתיב עם שני וי"ו שמרמז על עוד לוחות, שיש כאן גם את השברי לוחות⁴.

משני קצותו, (ל"ז ח').

הנה תיבת **קצותו** יש בו קרי וכתוב⁵, דכתיב **קצותו** חסר יו"ד, וקרינן **קצותיו** מלא עם אות יו"ד, אכן עיין לעיל פרשת תרומה דגם הכתיב וגם הקרי הוא **קצותיו** מלא עם אות יו"ד.

ואפשר שבא לרמז שכאן בעשייה חיסר כאן איזה בחינה, שהרי עשייתו היה אחר חטא העגל, מה שאין כן לעיל בפרשת תרומה נאמרה לפני חטא העגל, שעדיין היו בשלימות.

והנה מצינו שאות יו"ד מרמז על השכינה⁶, ואם כן יש לומר דלפני חטא העגל שהיה השראת השכינה במעלה העליונה, נכתב מלא עם אות יו"ד, מה שאין כן עכשיו אחר החטא שלא הייתה אותו מעלה של השראת השכינה, וזה נרמז במה שחיסר מן הכתיבה אות יו"ד.

(4) ועי' מש"כ בפ"י הרוקח.

(5) עי' מסורה קטנה.

(6) ועי' מהרש"א יומא (כ"ג.), ועי' מש"כ במק"א, [ועי' שעה"פ ריש פ"י כי תשא].

ממלאכתו הוא עושה ואינו עושה ממלאכת חברו, ופירש רש"י, ואין עושה ממלאכת חברו, שכולם מוכנים בכלי אומנותם ולא הוצרכו לישאול, ע"כ, ומבואר שיש כאן דין מסוים שכל בעל מלאכה צריך שיהא לו כלי מלאכתו שלו, שלא יקח בהשאלה מחבירו.

ולכאורה צריך ביאור מאי קא משמע לן בזה, שכל אחד עושה בשלו ולא בשל חברו.

והנראה בזה דהנה מלאכת שבת ילפינן ממלאכת המשכן, דכל מה שהיה מלאכה במשכן נחשב למלאכה בשבת, כמבואר בגמרא (שבת שם, בבא קמא ב.), והנה אחד מן המלאכות הינה מלאכת בונה, וכהא דתנן הבונה חייב.

והנה בשיעור כמה יבנה ויהא חייב, עיין שבת (ק"ב): דתנן הבונה - שיעורו להתחייב - כל שהוא, ועיין שם בגמרא שהקשו כל שהוא למאי חזיא, אמר ר' ירמיה שכן עני חופר גומא להצניע בו פרוטתיו, ודכוותה גבי משכן (דהא כדי שייחשב מלאכה צריך שיהא כיצא בה במלאכת המשכן), שכן תופרי יריעות חופרין גומא להצניע בה מחטיהן, עיין שם.

ומבואר שמלאכת בונה שחייב בה בשבת ילפינן ממה שעשו במשכן, ולכאורה צריך ביאור מה השייכות שתופרי יריעות היו מצניעין מחטיהן למעשה מלאכת המשכן, לכאורה מה שהיו מצניעים זה דבר צדדי, ואם כן איך ילפינן מזה לחייב בונה בשבת בכל שהוא.

אכן השתא דכתיב **ממלאכתו**, שיש כאן הקפדה שכל אחד ישתמש דווקא במחט שלו, אם כן זה כבר חלק ממעשה המשכן שכל אחד יעשה בכלים שלו, ואם כן היה חייב להצניע כליו כדי שיוכל לעשות **מלאכתו**, ושפיר שייך ללמוד הלכות שבת ממה שתופרי יריעות היו מצניעין מחטיהן למלאכת המשכן.

מן הכפרת עשה את הכרבים משני קצותו, (ל"ז ח').

הנה תיבת **קצותו** כתיב עם שני וי"ו באמצע, מה שאין כן לעיל בפרשת תרומה כתיב **מן הכפרת תעשו את הכרבים על שני קצותיו**, עם וי"ו אחד באמצע.

ובביאור הדבר נראה, דהנה צורך הכפרת היה בשביל לכסות הלוחות שבתוך הארון, וכדכתיב (בפרשת תרומה), **ונתת את הכפרת על הארון מלמעלה**, והנה בארון מצינו שיש דין שצריך ליתן העדות תחילה אל תוך הארון, ורק אחר כך יתן את הכפרת מלמעלה, וכמבואר שם ברש"י שהכפרת היה לצורך כיסוי הארון,